

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету
13.06.2018, протокол № 8

ПОЛОЖЕННЯ
про систему запобігання та виявлення плагіату
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
(із змінами та доповненнями, затвердженими Вченою радою
університету від 26.03.2019)

Дніпро
2019

Положення про систему запобігання та виявлення плагіату Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Дніпро, НТУ «ДП», 2019» - 11 с.

Положення про систему запобігання та виявлення плагіату Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» втілює Національну рамку кваліфікацій, закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Європейські стандарти і рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах, Стратегію НТУ «ДП», Програму розвитку університету до 2025 р. та Політику забезпечення якості освіти університету.

Положення про систему запобігання та виявлення плагіату Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» розроблено робочою групою:

Азюковський Олександр Олександрович, перший проректор;

Бардась Артем Володимирович, декан факультету менеджменту;

Заболотна Юлія Олександрівна, начальник науково-методичного відділу;

Колісник Лариса Олексіївна, завідувач відділу аспірантури і докторантури;

Кузьменко Олександр Михайлович, начальник відділу внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;

Салов Володимир Олександрович, директор науково-методичного центру;

Салова Віра Олександрівна, начальник навчального відділу;

Трегуб Микола Володимирович, проректор з навчально-виховної роботи та перспективного розвитку.

Зміст

1. Загальні положення.....	4
2. Визначення понять.....	4
3. Попередження плагіату в освітньому процесі.....	6
4. Перевірка, виявлення плагіату та його усунення.....	6
5 .Порядок розгляду факту академічного плагіату та застосування дисциплінарних стягнень.....	9
6. Відповідальність за допущення плагіату.....	10
7. Запобігання плагіату на ієрархічних рівнях.....	11
Джерела.....	12

1. Загальні положення

1.1. Положення про систему запобігання та виявлення плагіату Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (далі – університет) розроблено відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське права та суміжні права», Статуту університету, Стратегії університету, Програми розвитку університету на період до 2025 року, «Політики забезпечення якості освіти», Кодексу Добročесності та Стандарту і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (European Standards and Guidelines for Quality Assurance for European Higher Education Area).

1.2. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти університету, застосовується в частині, що не суперечить нормативній документації університету та чинному законодавству України.

1.3. Об'єктами виявлення плагіату є результати діяльності учасників освітнього процесу:

- навчальної (здобувачі вищої освіти);
- наукової (науково-педагогічні, педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти та наукових ступенів магістра, доктора філософії, доктора наук);
- навчально-методичної (співробітники університету).

1.4. Мета – встановлення засад політики університету щодо запобігання поширенню плагіату в письмових роботах учасників освітнього процесу; формування культури коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Визначення понять

Автор – це людина, яка написала будь-яку працю, твір і т. ін. або розробила якийсь план, проект, продукт.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст. 1 ЗУ «Про вищу освіту»).

Кваліфікаційна робота – навчально-наукова робота, яка може передбачатися на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Форми кваліфікаційної роботи включають: дипломну роботу (проект), дисертаційне дослідження, публічну демонстрацію (захист), сукупність наукових статей, комбінацію різних форм вище зазначеного тощо.

Лексема – (від грец. - «слово», «вираз», «мовний зворот») - слово як самостійна значеннева одиниця, яку в мовознавстві розглядають у сукупності всіх форм і значень.

Оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір

доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат академічний – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (ст. 69 ЗУ «Про вищу освіту»). Види академічного плагіату: плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів; плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо; відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства; помилки цитування.

Самоплагіат – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових наукових робіт; дуплікація наукових результатів – публікація повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях, монографіях, інших наукових працях як нових результатів, які публікуються вперше подання у звітах із виконання різних наукових проектів тих самих результатів як таких, що отримані при виконанні відповідного проекту; повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін, без дозволу викладача; агрегування чи доповнення даних – суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію; повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

Твір – загальний термін для позначення результату творчої діяльності людини у науковій, літературній і художній сферах, представленого на паперових носіях та в електронному вигляді, зокрема в мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), кваліфікаційна робота: дипломна робота, дипломний проект).

Фабрикація – наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо; посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело; приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

Фальсифікація – необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо); наведення у письмових роботах здобувачів та в

наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування; наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.¹

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

3. Попередження плагіату в освітньому процесі

3.1. Попередження плагіату (компіляції) у освітньому процесі здійснюється шляхом:

- формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали;
- запровадження занять на першому році навчання бакалаврату з академічного письма, та магістерських програм курсу лекцій з основ дослідницької роботи;
- формування завдань для написання модульних контрольних робіт та курсових робіт з використанням творчих завдань, що сприяють розвитку самостійного підходу студента до їх виконання;
- ознайомлення студентів із цим Положенням через офіційний веб-сайт університету.

3.2. Попередження плагіату у наукових дослідженнях.

3.3. Ознайомлення в обов'язковому порядку із цим Положенням наукових керівників і консультантів молодих науковців на усіх етапах виконання наукових робіт, а також контролювання та попередження фактів академічного плагіату.

4. Перевірка, виявлення плагіату та його усунення

4.1. У освітньому процесі

4.1.1. Перевірка рівня запозичень у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти здійснюється випусковою кафедрою відповідно до графіка дипломного проектування (не пізніше ніж за 3 дні до захисту роботи).

4.1.2. Перевірка виконується відповідальною особою, призначеною завідувачем кафедрою, шляхом вводу кваліфікаційної роботи до певної електронної системи.

4.1.3. Відповідальна особа (нормоконтролер) приймає у друкованому вигляді підписану керівником завершену кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти, а

також її електронну версію у форматі *.rtf (Rich Text Format), *.doc (Word 97 - Word 2003), *.docx (Word 2007), *.pdf (Portable Document Format).

Відповідальна особа вибірково перевіряє електронну версію кваліфікаційної роботи на предмет її відповідності друкованій версії. Якщо версії неідентичні, то кваліфікаційна робота повертається здобувачеві для усунення розбіжностей.

4.1.4. При ідентичності двох версії перевірка виконується на наявність академічного плагіату в повному обсязі від назви кваліфікаційна робота до її висновків протягом одного робочого дня.

4.1.5. Для кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти допускається максимальний збіг загальновідомих для даної галузі термінів та визначень з однією роботою не більше ніж 40%.

4.1.6. Для забезпечення дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу в університеті створюються постійні та тимчасові органи контролю за дотриманням академічної доброчесності:

- Комісія з етики;
- Комісія з академічної доброчесності.

4.1.7. Постійним органом контролю за дотриманням академічної доброчесності є Комісія з етики. Комісія з етики входить до складу підрозділу університету, який займається оцінюванням якості вищої освіти у закладі вищої освіти.

4.1.8. До складу Комісії з етики входять проректори з наукової роботи, навчальної роботи, директора інститутів, декани факультетів, завідувач аспірантури і докторантури та голови рад студентського самоврядування факультетів/інститутів, аспірантури.

4.1.9. До компетенції Комісії належать випадки виявлення плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти або наукових працях співробітників університету.

4.1.10. Комісія з етики на підставі доповідної записки особи, що виявила плагіат, не пізніше трьох днів з моменту отримання інформації створює експертну групу для розгляду справи.

4.1.11. До складу експертної групи мають увійти п'ятеро осіб, зокрема три викладачі та два представники студентського самоврядування. Не припускається участь у експертній групі осіб, в яких існує конфлікт (потенційний конфлікт) інтересів з особою, справа якої розглядається. У випадку, якщо особа має конфлікт (потенційний конфлікт) інтересів з членом експертної групи, вона повинна письмово повідомити про голові Комісії з зазначенням причин. На підставі такого повідомлення голова Комісії зобов'язаний внести зміни до складу експертної групи.

4.1.12. Експертна група має розглянути матеріали щодо підозри у плагіаті протягом трьох днів з моменту формування групи та не пізніше наступного дня після ухвалення рішення надати письмовий висновок голові Комісії.

4.1.13. Комісія розглядає висновок експертної групи протягом найближчих двох робочих днів після його отримання та затверджує його шляхом відкритого

голосування простою більшістю голосів. У випадку, коли Комісія не затверджує висновку експертної групи кожний член комісії, який проголосував «проти» зобов'язаний надати обґрунтоване письмове пояснення своєї відмови до кінця дня засідання комісії.

4.1.14. Якщо висновок позитивний стосовно кваліфікаційної роботи студента (плагиат підтверджується), то декан відповідного факультету/директор інституту – член Комісії – зобов'язаний підготувати проект наказу про відрахування студента.

4.1.15. Якщо висновок позитивний стосовно наукової роботи співробітника, то голова Комісії зобов'язаний подати службову записку на ім'я ректора з пропозицією про винесення догани та/або звільнення співробітника., а також застосування дисциплінарних заходів до тих осіб, які сприяли порушнику.

4.1.16. Комісія з академічної доброчесності є тимчасовою структурою, яка діє при вченій раді факультету/інституту.

4.1.17. Комісія з академічної доброчесності створюється деканом факультету/директором інституту для розгляду справ, пов'язаних з виникненням суперечок стосовно об'єктивності оцінювання викладачем робіт студентів.

4.1.18. У випадках, коли викладач та студенти належать до різних факультетів/інститутів, створюється міжфакультетська Комісія з академічної доброчесності.

4.1.19. Декан/директор створює Комісію з академічної доброчесності у складі трьох фахових спеціалістів з компетенцій, що розглядаються в конкретній навчальній дисципліні, а також трьох представників студентського самоврядування факультету/інституту.

4.1.20. У випадку створення міжфакультетської Комісії з академічної доброчесності до її складу входять по три викладачі та по три представники студентського самоврядування від кожного факультету/інституту. Очолює таку спільну комісію перший проректор університету

4.2. У науковій діяльності

4.2.1. Перевірка на наявність академічного плагіату здійснюється на етапі представлення рукописів наукових робіт для розгляду редакційною колегією або кафедрою.

4.2.2. Перевірка рукописів статей, тез доповідей проводиться за допомогою одного або декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. При цьому використовується така орієнтовна шкала (у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність, робота допускається до опублікування – 90... 100%;
- середня унікальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки – 51.89 %;
- низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду – 50 % і нижче.

4.2.3. Відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій, відповідальні особи з числа висококваліфікованих співробітників кафедр, що призначаються розпорядженням завідувача кафедри, організують перевірку кожної представленої роботи на наявність академічного плагіату.

4.2.4. Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються протоколом (засідання експертної комісії кафедри, редакційної колегії журналу, оргкомітету конференції) у вигляді рішення щодо дозволу до опублікування матеріалів, повернення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

4.2.5. Перевірку на академічний плагіат дисертаційних робіт і авторефератів, згідно з чинним законодавством, організують голови спеціалізованих вчених рад.

Перевірка на прямі текстові запозичення проводиться здобувачем наукового ступеня самостійно з використанням можливостей відділу аспірантури і докторантури за рахунок наявних штатних працівників, які наймаються університетом.

4.2.6. Факт академічного плагіату у творах науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів може бути констатований комісією з етики.

4.3. У навчально-методичній роботі

4.3.1. Для надання навчальному підручнику, навчальному, навчально-методичному посібнику, конспекту лекцій тощо грифу Вченої ради університету та друку навчально-методичного видання перевіряється його зміст на наявність плагіату.

4.3.2. У випадку, коли виявлені недоліки в оформленні змісту та обґрунтуванні оригінальності навчального видання, автору повертається робота на доопрацювання.

5. Порядок розгляду факту академічного плагіату та застосування дисциплінарних стягнень

5.1. Виявлення факту академічного плагіату у творах можливе на етапі:

- представлення в редакційну колегію (видавництво) або для розгляду вченою радою з метою рекомендації до друку – для наукових робіт (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт);

- розгляду на засіданні кафедри творів викладачів, що вимагають ухвалення кафедри;

- подання на перевірку викладачеві студентських робіт різного виду (стаття, тези, препринт, магістерська (бакалаврська) робота, курсова робота, реферат тощо).

5.1.1. Особа, яка виявила академічний плагіат у творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація) службовою запискою повідомляє про це проректора з наукової роботи університету.

5.1.2. Викладач, який виявив академічний плагіат (компіляцію) у творах студентів (стаття, тези, препринт, магістерська (бакалаврська) робота, курсова робота, реферат, есе, тощо) повідомляє про студента, який підготував і подав роботу на перевірку.

5.2. Факт академічного плагіату у творах:

- студентів може бути констатований викладачем або у передбачених випадках – комісією академічної доброчесності, створеною розпорядженням декана факультету/директора інституту;

- викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня – комісією з етики, створеною на підставі розпорядження проректора з наукової роботи університету.

5.3. Виявлення фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою для виключення з докторантури (аспірантури) чи їх відкріплення від аспірантури університету.

5.4. Виявлення фактів академічного плагіату (компіляцій) в осіб викладацького складу вважається порушенням науково-педагогічним працівником умов контракту.

6. Відповідальність за допущення плагіату та порушення академічної доброчесності

6.1. Науково-педагогічні працівники, що публікують наукові праці та навчальні, навчально-методичні видання, несуть особисту відповідальність за коректну роботу із джерелами інформації, дотримання вимог наукової етики; за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Автор та завідувач кафедри несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення плагіату в навчальних та навчально-методичних виданнях.

У наукових творах за недопущення академічного плагіату несуть персональну адміністративну відповідальність автор та науковий керівник (консультант).

6.2. Здобувачі вищої освіти та керівники кваліфікаційних робіт несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення академічного плагіату.

6.3. Керівник кваліфікаційної роботи несе відповідальність за її перевірку у встановлені терміни, контролює процес доопрацювання роботи здобувачем та повторної перевірки на академічний плагіат.

6.4. Рішенням засідання кафедри керівник кваліфікаційної роботи, який припустив наявність академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, притягується до дисциплінарного стягнення

6.6. Відповідальність за виявлення академічного плагіату у дисертаційних дослідженнях, у разі їх захисту, несуть голови спеціалізованих вчених рад, на засіданнях яких відбувся захист.

6.7. Відповідальність за друк статей, поданих до збірників наукових праць або наукових журналів, у яких виявлений академічний плагіат, несуть їх головні редактори.

6.8. Ступінь серйозності порушень може відрізнятися за видами порушень, їх повторюваністю, видами робіт (поточні письмові завдання, підсумкова атестація з дисципліни, підсумкова атестація на певному рівні освіти, дисертації, монографії, наукові публікації, наукові звіти тощо) тощо. Основні види відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників за порушення академічної доброчесності встановлює ч. 5 ст. 42 ЗУ «Про освіту».

До них належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Дисциплінарні заходи, визначені Кодексом академічної доброчесності:

- скерування на додаткове навчання з питань академічної доброчесності;
- повторне виконання завдання;
- зниження оцінки за виконання завдання;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених закладом вищої освіти;
- відрахування чи звільнення.

6.10. Особливості перевірки на академічний плагіат дисертаційних робіт:

- призначення університетом осіб, відповідальних за перевірку дисертаційного дослідження на академічний плагіат;
- використання спеціалізованого програмного забезпечення для перевірки роботи на прямі текстові запозичення із обов'язковим експертним аналізом повного звіту програми;
- призначення рецензентом або офіційним опонентом фахівця за темою дисертації, який добре обізнаний із цією темою.

7. Запобігання плагіату на ієрархічних рівнях

7.1. Університету

7.1.1. Усі кваліфікаційні праці здобувачів освіти підлягають публікації в репозитарії науково-технічної бібліотеки університету або зберіганні в електронному архіві кафедри у випадку, коли зміст робіт містить інформацію, яка потенційно може становити комерційну таємницю.

7.1.2 Відділ внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (методична комісія з перевірки кваліфікаційних робіт) не рідше ніж один раз на рік проводить

аналіз результатів перевірок кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти усіх рівнів, ступенів та спеціальностей на наявність академічного плагіату по факультетах і доповідає про її результати на засіданні Вченої ради університету.

7.1.3. Це Положення та інших документи щодо запобігання та виявлення плагіату розміщуються на офіційному веб-сайті університету.

7.2. Факультету/інституту

7.2.1. На факультетах/ в інститутах запроваджуються спеціальні заняття для здобувачів вищої освіти та наукових ступенів з основ академічного письма, коректного використання у письмових роботах інформації з інших джерел та уникнення плагіату, правил опису джерел та оформлення цитувань.

7.2.2. Результати захисту кваліфікаційних робіт підлягають обговоренню на вчених (методичних) радах факультетів/інститутів з обов'язковим аналізом стану перевірок кваліфікаційних робіт на наявність плагіату та розглядом заходів щодо його усунення.

7.3. Кафедри

7.3.1. Керівник кваліфікаційної роботи в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням здобувачів вищої освіти, а на всіх етапах виконання кваліфікаційної роботи контролює і попереджає факти плагіату.

7.3.2. Інформація щодо дотримання вимог академічної доброчесності обов'язково містяться у щорічному звіті кафедри.

7.3.3. Завідувач кафедри в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням науково-педагогічний персонал та співробітників, що займаються навчальною роботою, науково-методичною діяльністю.

Джерела

1. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. - 23.10.2018 - 33 с. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>

2. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 № 423. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/70480578>

3. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія 303 «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії 15 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. — К.: Міністерство освіти і науки України, 2016. — 24 с.